

Samfundet S:t Erik
Stockholm

YTTRANDE
2017-11-08

Stockholms Stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Stora Sköndal, samråd för program, Dnr 2015-14204

Programmet omfattar stiftelsen Stora Sköndals område, som man avser att omvandla till en blandstad med ca 4400 nya bostäder och ca 1500 nya arbetsplatser. Större delen av marken avser stiftelsen att senare sälja till privata exploatörer.

Området är det största privata markområdet inom Stockholms stad, en kvarvarande del av en rik kulturbygd i ett varierat landskap med äldre odlingsytor, värdefulla ekbestånd, trädbevuxna bergsslutningar och en vacker dalgång mot Drevviken.

Stiftelsens föregångare, Svenska diakonsällskapet köpte området 1905 och har kontinuerligt uppfört byggnader för främst utbildning, vård och äldreboende. Hus och vägar är väl inplacerade i terrängen. 1989 gjorde stadsbyggnadskontoret en planutredning i samråd med stiftelsen, där det betonades att flerbostadshus skulle vara högst fyra våningar och att man vid nybebyggelse skulle spara värdefull naturmark och ”bibehålla områdets allmänna karaktär av hus i park”. Detta var en ledstjärna vid planläggningen av stiftelsens nu sålda östra område ”Lilla Sköndal”, som dock mest kom att bestå av småhusbebyggelse (detaljplan 2014).

Stadsmuseet har klassat hela området som kulturhistoriskt värdefullt. Dessutom har man specificerat att mangårdsbyggnaden från 1600-talet, kyrkomiljön och gravkapellet är av byggnadsminnesklass (blåklassade) och att ett stort antal byggnader är av särskilt högt kulturhistoriskt värde (grönklassade). Därutöver finns många gulklassade hus (visst kulturhistoriskt värde och/eller positiv betydelse för stadsbilden).

Det stora området har delats in i sex delområden. ”Kyrkbyn” med bl.a. mangårdsbyggnaden (Kristinahuset) och kyrkan behålls intakt, fränsett en diskutabel tillbyggnad av Ersta Sköndals högskolas byggnad. Även en stor del av strandängen bevaras liksom de tre vackra höjdpartierna mot vattnet. Det i norr angränsande området Lövholmen & Ekbacken behålls oförändrat i sin västra del. En stor del av de viktiga partierna med ekar och tallar bevaras, med ledning av en inventering av Ekologigruppen.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

I övrigt är programförslaget emellertid hårdhänt mot områdets topografi, natur, trädbestånd, och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Omkring hälften av den grönklassade bebyggelsen rivs och större delen av området ersätts med en tät och delvis hög bebyggelse av innerstadskaraktär.

Den första etappens delområde är redan färdigplanerat, nämligen ”Magnoliatomten”, som ligger mot Sköndalsvägen och längs Thorsten Lewenstams väg. Detaljplaneförslaget, som nyligen godkänts av stadsbyggnadsnämnden, medför en så gott som total omgestaltning av topografi och parkmiljö.

Vägens sträckning ändras och omfattande bortschaktningar görs för nya bostadshus, underbyggda garage och andra hårdgjorda ytor. Nästan all naturmark utplånas, förutom en cirka 800 kvadratmeter stor yta framför det tidigare ångpannehuset, vilken till större delen består av en grusyta, men ska förvandlas till delområdets enda park.

Ett stort antal värdefulla träd avverkas, framförallt ekar, tallar och imponerande oxlar. I detaljplanen sparas två ekar och två tallar, alla fyra omgivna av hårdgjorda ytor. Den ena av de två ekarna visar sig nu ha sågats ner. Den angränsande, vackert trädbevuxna bergshöjden i norr, Skogsbyn, bebyggdes efter en tävling 1963, som vanns av arkitekt Gösta Åbergh, känd för Konstfacks byggnad och Oslo konserthus. Han ritade ett äldreboende med 93 enplansvillor och två radhus i ett slingrande planmönster. Nya villor tillkom fram till 1980-talet. Den framstående trädgårdsarkitekten Ulla Bodorff gav området en vacker parkutformning. Skogsbyn utgör ett för Sverige unikt område, grönklassat av Stadsmuseet.

I programmet rivs villorna och terrängen nivelleras. En tät stadsbebyggelse uppförs, som blir oacceptabelt dominerande landskapsmässigt, inte minst i bergssluttningarna mot norr och öster. Där skulle den dessutom vara till förfång för de privata villor som kantar de två vägarna nedanför. En genomfartsgata (”Nya vägen”) dras mitt genom Skogsbyn, försedd med ett par viadukter. Den är troligen trafikmässigt angelägen, men torde kunna flyttas mot väster, varvid största delen av det kulturhistoriskt värdefulla villaområdet i stället kunde bevaras.

I öster får delområdena Västra Flaten och Berga strand likartad bebyggelse av innerstadskaraktär. Längs sluttningen mot Flatens naturreservat och friluftsområde placeras åtta höghus, med upp till 14 våningar, på ett landskapsmässigt oacceptabelt sätt.

I utredningsmaterialet finns endast en kort överslätande kommentar till programmets konsekvenser för landskapsbilden i de olika delområdena. Det saknas märkligt nog en regelrätt konsekvensanalys inkluderande redovisning av perspektiv från viktiga siktpunkter inom och utanför programområdet.

I programmet ges plats för 14 förskolor och tre skolor. Det är anmärkningsvärt att stiftelsen Stora Sköndal med sin gedigna humanitära inriktning inte respekterar Boverkets väl underbyggda rekommendationer gällande skolgårdar. För förskolor anger Boverket minst 40 kvm per barn, vilket endast två av förskolorna uppfyller – genomsnittet hamnar på 22 kvm. För skolor anger Boverket 30 kvm friyta, vilket inte uppfylls på någon av skolorna, vilka endast har 10 kvm per barn.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Stiftelsen Stora Sköndal har under drygt hundra år med stor respekt för miljön byggt upp ett av landets mest intressanta institutionsområden i ett sällsynt vackert, kulturpräglad naturområde. Dagens bostadsbrist ursäktar inte en grav förvanskning av områdets kvaliteter, med förödande och oacceptabla konsekvenser för landskapsbild och kulturmiljö.

Inom stiftelsens område finns gott om inspirationskällor för ny miljöanpassad bebyggelse. Ett sent exempel är de tre av arkitekt S O Larsson ritade, 4-5 våningar höga, friliggande äldre bostadshusen mot Sköndalsvägen, byggda 1988.

Samfundet S:t Erik förväntar sig en radikalt ändrad planering, med lägre exploatering, stor hänsyn till landskapsbild, trädvegetation och vägdragningar samt bevarande av i princip all kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
Styrelseledamot

Susanne Lindhagen
Styrelseledamot

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950